

важно с достоинством выйти из таких ситуаций.

VI. Не бойтесь юмора и здорового смеха. Урок должен проходить в легкой, комфортной и непринужденной атмосфере, а не в постоянном напряжении, чередующемся с невротическими срывами и психозами. Очень важно, чтобы именно учитель был инициатором юмористических разрядок. Таким образом значительно легче сохранить невидимый контроль над обстановкой в классе и обезопаситься от инициаторов веселья из ученических рядов.

VII. Кроме позитивных моментов следует отметить, что некоторые ученики просто не хотят взаимодействовать с учителем, обучаться и хорошо себя вести, вопреки Вашему доброму отношению к ним.

Таким ученикам действительно следует ставить заслуженные плохие оценки и принимать решительные меры пресечения всех негативных проявлений их антисоциального поведения. Но не стоит делать записи-жалобы в дневник, – этим Вы только распишетесь в своей бессилии и неумении налаживать контакт с учениками. Пытайтесь решить все проблемные ситуации своими силами или обратитесь за помощью к классному руководителю ученика, который мешает проводить урок и создает дискомфорт Вам и одноклассникам.

VIII. Но все же, абсолютно плохих людей (тем более детей) не существует, поэтому старайтесь видеть в людях лучшее и соответственно к ним относиться. Добро, теплое и приветливое отношение к ученикам еще никого и никогда не подводило, так что, думаю, не подведет и Вас. Главное – всегда знать чувство меры и не допускать фамильярности.

В конце хотелось бы отметить еще один важный (возможно, наиболее важный) компонент Вашей подготовки, который позволит чувствовать себя довольно непринужденно в процессе проведения урока – это Ваши знания относительно преподаваемого предмета. Без них все педагогическое мастерство и такт равным счетом ничего не значат. Так что, сперва следует овладеть предметом, а уже потом экспериментировать с методами его подачи ученикам.

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ - ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ З ХІМІЇ

Магда В.І., Батурінець Н.М. (Полтава)

Метою сьогоднішньої освіти є створення умов для розвитку та саморозвитку учнів, виховання в них здатності самостійно приймати рішення. Тому в центрі державної освітньої політики стає особистість людини, а це вимагає докорінних змін у системі освіти, тобто її реформування, перехід до 12-річної школи навчання з новим базовим навчальним планом і стандартами, введення старшої профільної школи.

Основна ідея оновлення старшої школи полягає в тому, що освіта повинна стати більш індивідуальною, функціональною та ефективною – в тому значенні, що вона більш повинна ефективно, ніж сьогодні, безпосередньо працювати на життєву самореалізацію старшокласника, на його подальший життєвий шлях: продовження освіти у вищому навчальному закладі або набуття професії в системі середньої професійної освіти. Реформування старшої школи полягає в тому, що освіта учнів 10-12 класів повинна бути більш орієнтована на індивідуалізацію й соціалізацію школярів, у тому числі з урахуванням майбутніх освітніх і професійних траєкторій та реальних потреб ринку праці. Це має проявитися у інтегрованості освіти в сценарії життєвої самореалізації учня, у включенні шкільної освіти в схему побудови професійної кар'єри, коли за школою йде продовження освіти у вищому навчальному закладі, середньому професійному навчальному закладі. Навчання значною мірою має враховувати інтереси, нахили, здібності й особистісну мету старшокласників. Такий підхід до побудови навчання в старших класах школи, його орієнтованість на майбутню професійну освіту зокрема і життєві перспе-

ктиви в цілому виявляють, як вважає О. Димарська, суттєвий вплив на цілий ряд аспектів. Підвищується навчальна мотивація та ефективність навчання, оскільки в ситуації орієнтованості навчального плану на подальшу професіональну діяльність учня не виникає питання, навіщо вчити ті чи інші предмети, – адже вони відповідають інтересам, здібностям і планам на майбутнє. Певно, це також вплине на економічні аспекти освіти старшокласників, даючи змогу переходити зі школи у вищі навчальні заклади.

Профільне навчання у старшій школі, на відміну від поглибленого вивчення окремих предметів, коли один-два предмети освоюються глибше, а решта на загальному рівні, передбачає створення умов для глибокого оволодіння учнями вибраних навчальних предметів для підготовки продовження освіти чи професійної діяльності. Реалізація такої програми може лише за умов скорочення непрофільних предметів, які вивчаються заради завершення базової загальноосвітньої підготовки учнів.

Основою профільного навчання є Державний стандарт базової і повної середньої підготовки, який визначає обов'язковий результат навчання з непрофільних навчальних предметів. Для профільних предметів зміст освіти визначають програми, затверджені міністерством освіти і науки.

Профільний рівень загальноосвітніх предметів забезпечує послідовність загальноосвітніх програм та програм професійної освіти. Державний стандарт забезпечує формування загальної грамотності учнів, їх соціалізацію.

Базові загальноосвітні предмети становлять інваріативну складову змісту середньої освіти і є обов'язковим для всіх профілів. Зміст навчання і вимоги до підготовки старшокласників визначається державним загальноосвітнім стандартом.

Профільні загальноосвітні предмети є обов'язковими для учнів, які обрали цей профіль навчання. Вони визначаються для розширення та поглиблення підготовки учнів у цій галузі освіти.

Профільні курси мають забезпечити послідовність із наступним ступенем навчання (середнім чи вищим професійним у вибраному профілі). Їхній зміст визначається програмою з профільної освіти з певного навчального предмету, затверджено міністерством освіти і науки.

Базою профільного навчання у старшій школі слугує рівнева (внутрішня) диференціація в основній школі, яка ґрунтується на ідеях особистісно зорієнтованого та розвивального навчання.

Традиційно в українській школі виділяють III групи профілів за предметними критеріями:

I група – фізико-математичний профіль;

II група – природничонауковий профіль;

III група – гуманітарний профіль

При цьому в межах кожної групи може здійснюватися глибша диференціація:

I група – це фізичні, математичні, технічні профілі;

II група – хімічні, біологічні, медичні, сільськогосподарські профілі;

III група – мовні, історичні тощо.

Наприклад, хімічний профіль може бути представлений хімічним, агрохімічним, хіміко-біологічним, хіміко-технологічними профілями тощо.

Профільна диференціація освіти виражається у спеціальній структурі шкільної освіти: у створенні профільних шкіл, класів, а з недавнього часу профільних ліцеїв. Але таке може переважно у великому місті чи багатокласній школі.

В умовах профільного навчання істотна частка часу відводиться на профільні предмети за рахунок загального скорочення навчального навантаження (це можна здійснити за допомогою інтегрованих курсів), але зберігаючи принцип повноцінності освіти, реформування цілісної наукової картини світу.

Змінюється роль учителя – він стає організатором самостійної роботи учнів, консультантом. Таким чином специфіка профільного навчання, його переваги й особистісна спрямованість виражається:

- у більшій самостійності учнів у роботі з літературою під час вивчення нового матеріалу, розв'язку задач, виконання експериментальних та творчих завдань;
- в інтенсифікації навчання за рахунок укрупнення блоків засвоєння лекційно-семінарської системи, введення тематичних заліків;
- у посиленні індивідуальної роботи вчителя з учнями як на уроках так і в позаурочний час;
- у створенні особливої атмосфери – довіри, співпраці, налаштування на навчання, стимулюючи тривалу розумову діяльність

ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ УЧЕБНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЕ ЗАДАНИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ

Максимов А.С. (Мелитополь).

Формирование научно-исследовательских умений студентов высшей школы в первую очередь может осуществляется при выполнении индивидуальных учебных исследовательских заданий, организация которых особенно целесообразна по фундаментальным и профессионально-направленным дисциплинам той или иной специальности факультета естественных наук. Для этого наиболее оптимальными становятся условия кредитно-модульной системы организации учебного процесса (КМСОУП), предусматривающие подготовку студентов по моноспециальности с её внутренней полифуркацией дисциплин на старших курсах, обеспечивающих различную квалификацию специалиста.

Двойные специальности, число которых увеличилось особенно в 90-х годах XX столетия, особенная примета педагогических университетов. Выпускники с двойными специальностями, порой такими экзотическими (то есть чуждыми мышлению), как например, «биология и иностранный язык», «биология и практическая психология», «биология и физическая культура», «химия и обслуживающий труд» и даже «химия и основы информатики» и другие, никогда не удовлетворяли запросы сельской школы, ибо там двух специальностей бывает также недостаточно для ставки учителя, как и трёх (а были выпуски и с тремя специальностями), и более. В городских школах большая редкость учитель преподающий два предмета, соответствующих его специальности. В лучшем случае в последнее время учителю, например химии или биологии, для обеспечения его учебной нагрузки согласно квалификации поручали вести такие предметы, как основы экологии, основы безопасности жизнедеятельности и другое.

Такое решение вопроса только отчасти имеет положительный эффект. Но минусов значительно больше. В первую очередь при двойной специальности ущербной становится не только вторая специальность, но также и первая, на подготовку которой выделяется по учебному плану всё равно меньше кредитов, чем при моноспециальной подготовке согласно требованиям Болонской декларации. Например, при сдвоенной специальности «химия и биология» на дисциплину «Школьный курс химии и методика его преподавания» выделено 135 часов (3,75 кредита), а эту же дисциплину студенты специальности «химия» изучают 288 часов (8 кредитов). Понятно, что знания у второго студента будут более прочные, чем у первого при условии, что у них одинаковые интеллектуальные способности.

При сдвоенных специальностях студент обязан выполнить курсовые по первой и по второй специальности, написать рефераты, самостоятельно решить расчетные задачи, провести полевые или фенологические наблюдения и тому подобное, что расплывает внимание, снижает способность к концентрации мысли на одном предмете исследования и в конечном счёте не развивает познавательную самостоятельность. Обучение студентов по моно-